

ОРГАНІЗАЦІЯ МІЖСОБИСТІСНОГО СПІЛКУВАННЯ У ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

Маршицька Вікторія В'ячеславівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри філософії і освіти дорослих

ДЗВО Університету менеджменту освіти НАПН України,

Україна

На сучасному етапі інформатизація освіти розглядається як система взаємопов'язаних організаційно-правових, соціально-економічних, навчально-методичних, науково-технічних, виробничих та управлінських процесів, спрямованих на задоволення освітніх, інформаційних, обчислювальних і телекомунікаційних потреб учасників навчально-виховного процесу.

Метою статті є розгляд процесу впровадження дистанційних технологій у систему вищої освіти, що супроводжується істотними змінами у педагогічній теорії і практиці навчально-виховного процесу, пов'язаними із внесенням коректив у зміст технологій навчання, які повинні бути адекватними сучасним технічним можливостям.

Сьогодні недостатньо розвиненим залишається вміння викладачів здійснювати комунікацію на відстані, результатом чого є поява комунікативних бар'єрів та ускладнення передачі знань у процесі навчання та як наслідок – зниження якості освіти.

У сучасних умовах постає проблема вироблення вміння вести спілкування, організувати комунікаційний процес. Традиційна система навчання, що довгий час була спрямована на пасивне осягнення інформації, не може повною мірою задовольнити цю вимогу.

Докорінним чином ситуація змінюється у дистанційній формі освіти, що з самого початку побудована на новій парадигмі відносин між викладачем і студентом, широко використовує комунікативні технології у процесі навчання. Дискусії, форуми, конференції допомагають студенту розвинути необхідні комунікативні навички та відшліфувати ті, які він уже має.

Важливий компонент дистанційного навчання – зв'язок між суб'єктами освітнього процесу. Тому особливого значення набуває організація міжособистісного спілкування у дистанційному навчанні, а також роль зворотного зв'язку у цьому процесі, тому що саме через спілкування передається соціокультурний досвід від викладача до студентів.

Можемо стверджувати, що при організації дистанційного навчання необхідно дотримуватися таких основних принципів ефективної взаємодії:

- ретельна організація дидактичного діалогу; імітування діалогу у навчальних матеріалах;

- організація персональної підтримки студентів у період між заняттями: консультації, надання корисної інформації (про надходження нової інформації на сайті, створення навчальних спільнот тощо);

- розподіл інтерактивної діяльності у оптимальному співвідношенні із самостійною роботою студента (Руденко, 2016).

Професійне володіння комунікативною поведінкою, вміння долати комунікативні бар'єри й ускладнення є запорукою продуктивного спілкування педагога. Результативність будь-якого процесу діяльності залежить не від використаної технології, а від того, що та як передбачив фахівець, який її застосував. Успішне й продуктивне керування навчальним процесом – ключова властивість успішного навчання.

Модератор дискусії (тьютор) виконує чотири головні ролі:

- педагогічна роль (використовуючи запитання, фокусувати дискусію на головних концепціях, принципах і вміннях);

- організаційна роль (встановити предмет обговорення, керувати взаємодією та напрямом дискусії – важливий елемент її успішності);

- соціальна роль (створення дружнього соціального простору для навчання та комфортного психологічного клімату для спілкування – підкреслює майстерність модератора);

- технічна роль (тьютор повинен створити учасникам комфортні умови роботи із системою та програмним забезпеченням) (Іваненко & Зуєв, 2016).

Структура процесу педагогічного спілкування:

- моделювання педагогом майбутнього спілкування (прогностичний етап);
- організація безпосереднього спілкування у момент початкової взаємодії (комунікативна атака);
- управління спілкуванням під час педагогічного процесу;
- аналіз спілкування, що відбулося, й моделювання подальшого спілкування (Мельник&Бороденко&Богданова, 2017).

У системі дистанційної освіти педагогічна комунікація є провідним чинником організації цього процесу спілкування між суб'єктами навчання. Виділяють такі інструменти цього спілкування:

– форум (дискусія) – інструмент обміну повідомленнями, коли такий обмін відбувається у певному часовому проміжку (декілька годин, тижнів чи місяців). Фактично форум є основним засобом спілкування студентів і викладачів. На відміну від звичайних інтернет-форумів, у вбудованому в систему дистанційної освіти форумі важливою є категоризація повідомлень за типом (запитання, відповідь, ідея тощо). При надсиланні студентом запитань викладач має бути проінформований про появу такого повідомлення від студента (наприклад, внутрішньою поштою);

– обмін файлами – інструменти обміну файлами дають можливість студентам завантажувати файли зі своїх локальних комп'ютерів на сервер системи й відкривати доступ до цих файлів іншим студентам і викладачам. Обмін файлами дає змогу зробити зручнішим і швидшим процес обміну великими пакетами інформації між учасниками навчального процесу. Більшу частину завдань студенти виконують на своїх локальних комп'ютерах. Тому підтримка системою обміну файлами робить зручною та швидкою відправку результатів викладачу;

– внутрішня пошта – електронна пошта, читати та відсилати яку можна тільки у межах системи. У більшості систем листи можна відсилати студентам, викладачам і групам студентів. У деяких використовують адресну книгу з можливостями пошуку;

– записні книжки й журнали – їх можуть використовувати студенти для записів і заміток про навчальний процес і матеріали курсів, а також для полегшення роботи із завданнями, які виконують за декілька кроків. Журнали бувають загальними на весь курс, приватними (для кожного студента) та груповими. Студент може відкривати доступ до свого приватного журналу для інших студентів чи викладачів. Викладач може використовувати записи студента для оцінки рівня знань, а також для модифікації матеріалів курсу на основі заміток студентів;

– чат (бесіда) – розмова між людьми через інтернет у реальному часі. Фактично це обмін короткими текстовими повідомленнями. Учасники чату можуть бачити тільки повідомлення, які прийшли за останні декілька хвилин, чи фіксовану кількість останніх повідомлень. Можна архівувати бесіду для оффлайн-читання;

– відеосервіси – вони дають можливість проводити сеанси відеозв'язку між студентами та викладачами. Як відеопотік можна проводити покази слайдів, транслювати відеозаписи. Використання відеопотоків дає змогу продемонструвати студентам процеси, які важко просто описати чи зобразити, використовуючи графіку;

– класна дошка – це електронна версія звичайної класної дошки. На дошках можуть писати як викладачі, так і студенти у спеціальних віртуальних класах. Викладач може провести на ній детальне роз'яснення незрозумілого матеріалу, студенти можуть використовувати дошку для демонстрації результатів своєї роботи. Серед поширених можливостей класної дошки є групова подорож інтернетом. Це процес, під час якого викладач відвідує сайти в інтернеті за допомогою спеціального переглядача, й студенти бачать відкриті ресурси на своїх комп'ютерах. Таку функцію можна досить ефективно використовувати у навчальному процесі, якщо викладач застосовує звукове коментування (Гнатик&Баран&Васькович, 2013).

Більшість закладів вищої освіти, що спеціалізуються на різних очних програмах навчання, стикаються з великою кількістю проблем, пов'язаних не

тільки з деяким відторгненням нових технологій, але і з необхідністю часткової або повної зміни усталених практик або бізнес-процесів. Більше того, для розвитку дистанційного навчання у таких закладах потрібні чималі обсяги інвестицій, які дозволять придбати необхідне обладнання, а також навчати не тільки професорсько-викладацький склад, а й адміністративний персонал і технічних фахівців.

Тому сьогодні основне завдання тих, хто управляє процесом впровадження і використання сучасних освітніх технологій, зробити цей процес максимально ефективним і мінімізувати помилки, для чого необхідно якомога активніше обмінюватися накопиченим досвідом.

Список використаних джерел

1. Кузьміна, І. (2011) Проблеми та переваги дистанційного навчання. *Новітні освітні технології*: URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1031>
2. Іваненко, Л.О., Зуєв І.О. (2016) Психолого-педагогічні особливості дистанційного навчання. *Дистанційне навчання – старт із сьогодення в майбутнє*: зб.праць II всеукраїнської наук.-практ. конф. з міжнар. Участю, 167–168.
3. Руденко, М. В. (2016) Комунікативні процеси у педагогічній діяльності. *Креативні технології навчання*: навч. посіб. Київ, 204 с.
4. Мельник, Ю.В., Бороденко, Н.Д., Богданова, Н.В. (2017) Деякі проблеми організації дистанційного навчання в ВНЗ. *Теорія і практика використання системи управління навчанням Moodle*: зб.праць V міжнар. наук.-практ. конференції URL: <http://2017.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=114>
5. Гнатик, Л.М., Баран, М.М., Васькович, І.М. (2013) Психолого-педагогічні проблеми спілкування викладача та студента. *Науковий вісник НЛТУ України*. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/psihologo-pedagogichni-problemi-spilkuvannya-vikladacha-ta-studenta>